

Od blizo in daleč

V Berlinu so strokovna dru- izdala statistični izkaz o zposelnih delavcih. Vseh delav- je 100 tisoč brez dela, dočim edno tisoč izkazuje le 19 tisoč zaposlevec.

— Brzojavno se poroča iz Evro- da je Avstrija zopet pomno- čete v Bosni in Hercegovini. alala se brzostrelne oddelke v eno, ktere je razdelila med pe- to ob meji.

Avstrija hoče imeti vojno s Ser- jo. Za to provocira prebivalstvo Bosni in Hercegovini s pomno- vijo vojaških čet. Z diplomati- mi intrigami pa izzivlja Serbi- tako frivolno, da se je čuditi, je še mir na Balkanu.

Avstrijska vlada se hoče našče- ti, ponižati hoče malo Serbijo, r se je drznila protestirati proti razbijanju Bosne in Hercegovine v Avstro-Ogrski.

Avstrijska vlada se danes že za- na na pasjo poslušnost v arma- Ali kdo more povedati, če je v atrijskih vojakih pasja posluš- ost res tako globoko vcepljena, t si domišljajo vladni krogi.

Morda doživi avstrijski mo- štvi tako razočaranje, kot so ga živeli ruski v rusko-japonski jni.

Ne škodilo bi jim nič!

— V malem premogarskem me- West Stanley na Angleškem je v rovu pripetila grozna raz- elba, ktero je bilo slišati dva- jst milj daleč in ki je zasula 0 premogarjev. Plamen je vda- 895 čeljev visoko iz jame.

Rešilo možvito je drugo jutro šilo še 32 premogarjev.

Lastnikom premogokov raste ofit. Le ti grade palače, se vozi- v avtomobilih, prireajo lukul- e pojedine, se vozijo v leto- ča; naobratno pa premogarji nirajo globoko doli pod zemljo adni in v raztrgani obleki, ki m parasitom s svojim trdim de- m ustvarjajo udobno življenje e nebesa na tem svetu.

In tak red, pravijo današnji pitalisti, je pravičen!

— Nemško narodno pobarvane zojavke poročajo, da so Čehi v agi izvršili "strašna" grozode- ja. Zdjaj so pričeli — čujte in mite, že otroci narodno rabuko. V Pragi so otroci oklofotali mškega grofovskega smrkovca. jbrž je ta modrokrvni poba ažil česke otroke, za kar so mu roci dali, kar je iskal.

Če bi bil ta poba sin siromašnih rišev, kdo bi se zmenil za nje- Grofovsko dete, to je pa ne- i drugega v črnorumeni Avstri-

Da narodne rabuke, kavsi in stepi v Avstriji še niso pone- i si krivi nemški in slovanski rodnjaki, ker vodje v obeh ta- kih žive o ti gonji.

— Mejtjem, ko se je kraljevo emstvo v Westminsteru, ob času stolnega nagovora angleške- kralja Edwarda, kazalo v vsem jem sijaju, v dragocenih in snih uniformah in oblekah, se pa v Oxford Circle zbralo 7000 8000 sestradanih heera in žena zposelnih delavcev, ki so kora- po ulicah Westenda. Na čelu bila godba, ki je svirala marze- ro.

— Policaji so brutalno razgnali te ne in gladne ženske z upadlimi azi, da ne bi si dvorjani na- znostnem žretju pri polnih

skledah ne pokvarili apetita, če bi videli gladno in bedno armado žensk, še predno so pričeli polniti svoje želodec!

— Na nebu se pode temni in vi- harni oblaki. Stara, sključena že- nica v slabi obleki prosjači od vrat do vrat. Večina ne razume, kaj hoče, in kjer jo razumejo, jo pa zapode od hiše.

Zdjaj pride pred vrata vladne palače. Tajni policaji jo hočejo prijeti in poslati v blaznico. Pra- vijo, da je nevarna za javnost. Po- sreči se ji, da uide biričem, za kar dobe biriči velik nos, češ, take osebe je treba poslati na varen kraj — za omrežene okna.

Žena pride pred justično pala- čo. Komaj jo zagleda višji sodnik, že napiše sodnijsko prepoved in ukaz za aretacijo. Ženi se posre- či še enkrat uiti.

Zdjaj potрка na vrata tvorniške pisarne. Direktor se ustraši in telefonira po policijo. Pred tvr- nico se zbirajo ljudje, da bi videli aretacijo.

Žena apelira na ljudstvo. A to ljudstvo jo gleda topo in se ne gane, ko pridrdra policijski voz.

Na policijski postaji pove žena, da ji ime "ameriška svoboda". Vržejo jo v ječo in policaji jo stražijo skrbno. Biriči, kteri so jo aretirali, pa dobe hvalo v vseh dobrih kapitalističnih časnikih.

— Kdor v ti deželi krade na debelo in če je tat visoka glava, se mu ni treba bati, da bi se mu skrivil le las na glavi.

Tudi gubernatorji Oklahome, g. Haskellu se ni treba bati, da po- jde v ječo, dasi se javno trdi, da je bil angažiran pri sleparijah z zemljišči.

Velika porota sicer trdi, da ima toliko dokazov, da ga lahko po- šle na ričet in prežganko. Mi verjamejo, da so dokazi tu, a vlie temu ostanemo pesimisti.

Mi smo že imeli visoke cerkve- ne dostojavstvenike, ki so bili navadni morilec. Zgodovina nam priča, da so kronani morilec umorili brata, sestro, mater, očeta ali strica. Zakaj ne bi doživeli, da navađen ameriški gubernator sle- pari z zemljišči.

Kaj pa je vendar ves zistem, ktereaga zastopa ekselena in družba? Ali je kaj drugega kot sistematizirana organizirana slepa- rija? Radi tega se tudi nihče ne- zmeni, če se malec slepari z zem- ljišči.

Seve, če bi se šlo za kakšnega siromaka, potem je treba nastopi- ti drugače. Še le pred kratkem so v San Francisku obsodili reveža, ki je vkradel 8 centov na osem let ječe.

Morda je sodnik, ktereaga duša je narekovala do sodbe, že marš- krat prijateljsko občeval s kakš- nim meščanskim političnim pri- daničem — da bi si mislil pri tem da ga j eba poslati v ječo.

Tako ... mislila tudi dana "pra- vica", ko ji jo treba soditi guber- natorja. Odškodovala se bo že pri kakšnem revežu.

— Včasih spoznajo tudi ured- niki meščanskih listov, da so da- našnje družabne razmere nezdra- ve.

"Buffalo Demokrat" poroča: "Po statističnem izkazu se v delavnicah pohabi 500 tisoč de- lavcev na leto v Zdr. drž. To je v desetih letih 5 milijonov. Število tistih, ki so vsled bolezni, izkori- ščanja in starosti postali nezmož- ni za delo, pa tudi znesle približno pol milijona na leto. Po 18 letih bomo imeli v Zdr. drž. 12 milijo- nov ljudi, ki ne bodo zmorni slu- žiti si vsakdanji kruh. Tu ni tre- ba dokazovati, da nobena družba ne more obstati pri tako razširjeni bedi. Temu mora slediti propa- stenje družbe kot n. pr. na Špan- skem, ali pa potom revolucije, ki ne respektira nobenih lastninskih pravic. Vsled tega je skrajni čas, da se temu pride še o pravem času do živega." Komentar nepo- treben!

RESOLUCIJA,

sprejeta na

PROTESTNEM SHODU JUGO- SLOVANSKIH DELAVCEV V CHICAGU 14. FEB.

Nekoliko o delu hrvatskih in srb- skih socialistov v Ameriki.

Že v zadnji šte. "Proletarca" smo poročali o imponantnem pro- testnem shodu jugoslovanskih de- lavcev — Hrvatov, Srbov, Bolga- rov in Slovencev — ki se je vršil 14. t. m. v Narodni dvorani na 587 So. Centre Ave. Šlo se je pro- ti "veležidajskemu procesu" na Hrvatskem, ktereaga so si omislili avstro-mažarski kapitalisti, ki bi radi obesili 53 "nadležnih" Sr- bov.

Danas popolnujemo to poroči- lo s tem, da objavljamo resoluci- jo, ktera je bila soglasno spreje- ta na tem shodu:

Jugoslovanski narod — hrvatski, srb- ski, slovenski in bolgarski — v Chic- agu, Ill., zbran na javnem shodu v ne- deljo 14. februarja 1909:

najodložeje nasprotuje preganjanju Srbov v Hrvatski in zahteva, da se aretirani na mestu osvobodijo. Obenem izreka svoj globoki prezir onim, kteri so se, bodisi javno ali tajno, postavili v izdajško službo "avstro-mažarskim kapitalistom.

V preganjanju Srbov vidi ta nar. shod posledice nerednih političnih odnošajev, ki imajo svoje vzroke iz ene strani v dualističnem lčen Avstro-Ogrske, a iz druge pa v kapitalističnih težnjah in v fevdalističnem jarmu. Cilj teh te- žen in tlačanja je izrabljanje narodov na slovanskem jugu.

Iz tega stališa smatra današnji shod veležidajski proces v Hrvatski za sram- otno zaroto, s ktero se hoče:

1. opraviti zavzojena politika in prodiranje na Balkan;
2. zastrašiti narod in izzvati brato- morno mržnjo med hrvatskim in srb- skim narodom, da se tako oslabi boj Hrvatske in Slavonije napram prei- ranju avstro-mažarskih vladajških klik, ki težijo za uničenjem samostalnosti Hrvatske in Slavonije.

Zbrani na tem shodu smatrajo, da se izhod iz tega mrzkega stanja zamore doseči samo tedaj, ako se:

- a) vzakoni splošna, enaka, tajna in neposredna volilna pravica v Hrvatski, na Ogrskem, v Bosni in Hercegovini,
- b) in ako se osnuje zveza (federaci- ja) narodov v Avstro-Ogrski in da dobi vsak narod svojo samoupravo (avto- nomijo).

Dolžnost nas veže, da pri tej priliki poročamo nekoliko tudi o gibanju jugoslovanskih socialistov v Ameriki, predvsem o hrvat- skih, ki so sklicali ta znameniti shod in predložili gori objavljeno resolucijo.

O socialistični organizaciji med hrvatskimi delavci v Ameriki, ali o delu za socializem sploh, bi ne mogli pred poldrugim letom še ni- česar poročati. Danes pa lahko tr- dimo, da hrvatski socialisti v mar- sikterih rečeh prekašajo že nas, slovanske socialiste, dasiravno smo pričeli z delom že pred do- brimi štirimi leti.

Proti koncu l. 1907 se je v Chi- agu ustanovil prvi hrvatski soci- alistični list v Ameriki "Radni- čka Straža". Obenem s tem list- om se je porodila v Chicagu po- litična organizacija hrvatskih de- lavcev "Hrvatski Radnički Pro- svjetni i Politički Savez v Ameri- ci", ktera danes že šteje krog 80 članov. S tem pokretom je bil po- ložen temelj: socialistični misli med Hrvati.

In seme je obrodilo. V enem sa- mem letu svojega dela so dosegli hrvatski sodrugi krasne uspehe. "Rad. Straža" je izprva izhajala dvakrat na mesec: 25. decembra 1908 — ravno ob obletnici svo- jega obstanka — je pa list postal tednik. In ne samo to. V enem letu dela in boja za pravično stvar so hrvatski sodrugi z dobro agitacijo in požrtvovalnostjo desegli tudi toliko, da so si mogli omisliti svojo lastno tiskarno; nabavili so si šir- ke in stroj za tiskovine. Predzad- nja številka "Straže" je že bila stavljena doma. V enem samem mesecu so hrvatski sodrugi zbrali nič manj kot \$450 za svojo tiska- rno. To je višek podjetnosti in požrtvovalnosti pri njih, za kar jim je treba od srca čestitati. V osta- lem rečeno, "Rad. Straža" širi pod svojim urednikom, vrlim sod. Milanom Glumcem s svojo poljud- no pisavo izvrstno propagando za socializem med ameriški Hrvati. List ima danes krog 1000 na-

ročnikov in 35 prostovoljnih za- stopnikov po raznih krajih Sever- ne Amerike.

Zaeno z listom napreduje tudi organizacija. Poleg Chicage imajo hrvatski socialisti svoje klube tu- di v Allegheny, Pa., z 90 in v Mil- waukee, Wis., s 60 člani. Razum- teh krajev je opažati živahno gi- banje tudi še v San Franciscu, St. Louisu, Philadelphiji in v New Yorku. Klubi so solidarni z ame- riško socialistično stranko, dasi niso še formalno zvezani ž njo.

Toliko o krasnem napredku hr- vatskih socialistov. — Iz brat- skih sre jim želimo, da bi še bolj rasli in rasli. Kar se pa tiče gi- banja med ameriški Srbi, opaža- mo njih delo nekoliko v Chicagu, kjer imajo svojo organizacijo in so solidarni s hrvatskimi sodrugi, nekoliko pa v Clevelandu, kjer so tudi organizirani in imajo svoj polmesečnik "Radnička Borba", o katerem smo že enkrat pisali. Srbski sodrugi krog "Rad. Borbe" so se pridružili k odcpljeni "Socialist Labor Party", ki ima svoj sedež v New Yorku.

Glede Bolgarov vemo toliko, da zdaj snujejo svojo organizacijo v Chicagu in nameravajo v kratkem ustanoviti svoj list. Le naprej!

Tako se poraja razredna zaved- nost med jugoslovanskim proleta- rijatom v Ameriki. Organizacije rastejo, rodijo se listi, in tako se bližamo bolj in bolj združenju jugoslovanskih delavcev, kar je mogóče le tedaj, ko bodo jugo- slovanski delavci razredno zaved- ni prepojeni s socialističnimi ide- jami in ko bodo spoznali, da so interesi vsega delavstva tudi nji- hovi interesi in da je vsemu delav- stvu nasprotni kapitalizem tudi njihov nasprotnik.

— Javno prodajanje belih sužnjev zopet lepo evete v Zdr. drž. Najnovjši trg za sužnje je zdaj Baltimore. Kot v dobi sužno- sti se prodajajo dandanes sužnji javno v deželi, ki se baha, da ima na stotisoče milijonov dolarjev narodnega premoženja. Sramota za civilizacijo, na katero smo tako ponosni! Danes niso črni, ampak beli sužnji, ljudje iste rase na trgu.

V najbogatejši deželi vsega sve- ta smo prišli tako daleč, da se beli ljudje, kteri se sramnejo krasti in beračiti, kot sužnji pro- dajajo prostovoljno na javni draž- bi.

Dva milijona brezposelnih de- lavcev imamo v republiki. To je posledica kapitalističnega gospo- darstva. Moralni sokrivi teh razmer so vsi tisti, ki nočejo vide- ti tega žalostnega položaja, ki se toliko brigajo za žrtve kapitaliz- ma, kot je prišel razbojnikom v pest, dasiravno bi lahko spreme- nili te razmere, če bi hoteli geniti. Navsezadnje so tega krivi tudi brezbržni tovariši-delavci, ki se za vse drugo zanimajo, le za od- stranitev današnjega gnilega dru- žabnega reda ne!

— Da se je vrvar obesil z vrvice, ktero je spletel sam, smo že do- živeli večkrat. Pripetilo se, da so pivovarji že tudi pili svoje pivo, da so revolver časnika: verjeli laži, ktere so poročali. Ali kaj takega še nismo doživeli, da bi tempereniki iz ljubezni do vode ustavili prtok vode v vodovodu. Kaj takega se doživi le v Ame- riki.

To se je zgodilo v malem mestu Glouster v državi Ohio, kot se po- roča brzojavno. V tem mestu, ki šteje 5000 prebivalcev, so prebi- valci s svojimi temperenimi bur- kami zašli tako daleč, da je mesto skoro ob vse davčne dohodke.

Najprvo so opustili mestno stra- žo, potem so zaprli šole, zdaj so pa ustavili še vodovod.

Iz strahu pred "požarom" so glasovali, da je mesto zdaj suho. Če bo zdaj v mestu gorelo, bodo pa "prijatelji" vode brez vode.

Smejali bi se, če bi stvar ne- bila resna.

Slovenski delavci, čuvajte se raznih zemljobarantačev!

Svarilen slučaj.

Zadnje čase se je pojavilo med slovenskim narodom v Ameriki več zemljobarantačev, agentov, zastopnikov raznih "družb", kteri se ukvarjajo s prodajo zem- ljišč, lot ali farm najsibo v tem ali onem kraju Amerike. Tile a- genti ponujajo našim delavcem "krasna" zemljišča po "nizkih" cenah, ali celo "zastonj", kakor jim že kaže business. Da se ti lu- dje pehajo prej za svoj dobiček, za lahek način priti do denarja kot pa za blagor svojih rojakov, to smo znali; da bi pa ti zemlj- obarantači naravnost goljufali in spravljali slovenske delavce ob krvavo zaslužene cente, tega pa nismo mislili.

Sledeči slučaj naj pojasni vse:

Frank Zupančič v Oglesby, Ill., je 25. marca 1907 kupil od takrat- ne Gram and Johnson Co. v Chi- cagu dve loti, ki se nahajata v Au- stin Parku na zapadni strani ne- daleč od Chicage. Cena obeh lot je bila \$975. Zupančič je plačal i- sti dan — 25. marca 1907 — prvi kupni obrok v znesku \$80; za to svoto je dobil pobotnico v angle- škem jeziku, ki se glasi:

Chicago, March 25th — '07.
Received from Frank Zupanec Eighty Dollars (\$80.00) as earnest money on Lots 5 and 6 Block 3, Austin Park, Price Nine Hundred and seventy five (\$975.00) dollars. Balance of \$995.00 to be paid as followed: Four hundred and twenty (\$420.00) in April Month. Balance \$475.00 Due January 1908.

Witnesses:
F. Gram.
C. A. Johnson.

Ta pobotnica je pisana na na- vadni pismen papir, ki nosi na čelu firmo: C. A. Johnson, Invest- ments, Loans and Insurance, 184 LaSalle St. 1104, Chicago, Ill. Spis- al in podpisal jo je Johnson, a za pričo, kot je videti gori, je pa lastnoročno podpisan Frank Gram.

5. aprila 1907 je pa Frank Zu- pančič poslal v Chicago nadaljnih \$700, tako da je ostalo na kup- nini samo še \$195. Prejem te sve- te je potrdil sam Frank Gram v slovenskem jeziku. Tista "pobot- nica" se glasi:

Chicago, Ill., April 5.
184 La Salle 1104
Dragi rojak,
Prejel sem Vaš list, kakor tudi C. A. Johnson \$700, to je vse skup 780, ostane 195 tol. Dobite danes pobotnico, abstrakte pa v teku drugega tedna, pre- verjeni bodite, popolno vse v redu. Vas prijateljsko pozdravljam
Vaš F. Gram.

Tako se je izvršila "kupčija". Zupančič je dobil tudi nekaj "clear deed", kar je menda sma- tral za obljubljeni "abstrakte". Tekli so meseci, preteklo je leto, bliža se že drugo, a Zupančiča, ki je pridno delal v premogokopu in sanjal, da ima v Chicagu dve loti, ni nihče opozoril, da bi imel za svoji loti plačati tax. Ker se mu je to začelo dozdevati že jako čudno, prišel je minuli teden v Chicago, k g. M. Potokarju, in povedal kako in kaj. Šla sta, Po- tokar in Zupančič, najprvo gle- dat, kje je C. A. Johnson (za Gra- ma) utak ve, da ni več v Chica- gu.) Išli sta sicer našla, toda no- benega Johnsona ni več tam! po- vedalo se jima je, da je Johnson že pred poldrugim letom — zgini- od tam. Nato sta šla v "Record- ing Office", da zvesta, kdo je lastnik tistih lot, oziroma, kdo plačuje davek ali tax. Povedalo se jima je, da morata iti h County Clerku. Šla sta tudi tam in izve- dala, da tax plačuje E. C. Cana- ham, kteri ima svoj urad v Ame- rican Trust Bldg., a pravi lastnik lot pa je Davis H. Lane v Phila- delphiji, Pa. in omenjeni Cana- ham je njegov zastopnik. Nikjer ni zapisano in nihče ne ve, da je Zupančič kupil kake lote. Zupa- nič je bil osleparjen! Osleparjen za svojih \$780, za svoje krvave žulje, ki si jih je prištel pri mno goletnem delu v premogokopu. Lo- te v Austin Parku in naokrog v bližini Oak Parka, ktere je l. 1907 na sleparski način prodajala "fir-

ma" Gram and Johnson Co., so bi- le, in so še danes, last kapitalista Davis H. Lane v Philadelphiji, Pa. Omenjeni Canaham je dejal Potokarju: "Johnson je imel toliko pravice, prodajati lote v Austin Parku, kakor Vi ali pa ta mož, ki je osleparjen. Meni je šal za moža, ki je vrgel vstran toliko de- narja, toda to mu naj bo šola za v bodoče ..."

"Kaj pa 'clear deed', ki ga je dobil Zupančič"? vprašal je Po- tokar.

"Clear deed?" smejal se je Canaham, "tak 'deed' vam da na- cest vsak 'sucker', kteri je do- volj prefrigan za sleparjenje.

Pozneje je zvedel Zupančič, da je Gramov kompanjom Johnson zaradi neke dokazane mu golju- fije prišel v zapor, v katerem se najbrž še danes nahaja.

Lopov je torej že prejel zaslu- ženo plačilo. Toda s tem še ni vse poplačano!

Kdo bo pa Zupančiču povrnil njegovih \$780? Kdo? Kdo?!

Čujemo pa, da je isti čas še več Slovencev iz LaSalle in okoli- ce kupilo lote v Austin ali Oak Parku. Kaj, če pride še več ra- zočaranj? In, najbrž pride!

Počakajmo, da vidimo.

— Med člani neodvisne religioz- ne družbe, kteri je predsednik M. M. Mangasarian, je nastala velika razburjenost, ker je naš zgovorni predsednik Roosevelt psoval Toma- ža Paina, revolucionarja, tova- risa in svetovaleca Jurija Wash- ingtona, Tomaža Jeffersona in Benjamin Franklina.

Roosevelt je v članku, ki se je pečal s življenjem gubernatorja Morrisa, imenoval Tomaža Paina "pritlikavega in umazanega ateista."

Neodvisna religiozna družba je sprejela ostro resolucijo napram predsedniku Rooseveltu, v kteri zahteva, da prekliče svoje opombe o Painu.

Radovedni smo kako se bo "si- rovi jezdec" izvekal iz te afere?

IZ STRANKE.

J. Mahlon Barnes, tajnik skup- ne soc. stranke za Ameriko nam naznanja izid volitev za izvrševal- ni odbor soc. stranke. Iz med 14 kandidatov je imelo biti 7 izvolje- nih. Izvoljeni v ta odbor so: Vic- tor L. Berger, 6,274 glasov; Mo- ris Hillquit 5,685 glasov; Robert Hunter 4,435 glasov; A. M. Si- mons 4,425 glasov; John Spar- go, 4,083 glasov; John M. Work 3,344 glasov; A. H. Floaten 3,265 glasov. Tajnikom je ponovno iz- voljen J. Mahlon Barnes s 10,412 glasovi.

Listnica uredništva.

G. M. K. dopisnik iz Eveletha, Minn.: Pripoznamo, da se nam je v Vašem dopisu urinila neljuba pomota. Da smo zapisali, da je bi- la Frank Božiču odrezana noga, je bila kriva menda naglica.

Noga je bila torej le strta in ne odrezana. Vsi, ki se zato zani- majo, naj vzamejo to naznanje! Po- zdrav!

G. Anton Lah, McGuire, Colo.: Vašega dopisa ne moremo priobči- ti, ker kakor je razvidno, hočete delati reklamo za neko dvomljivo zvezo, v kteri so zbrani hujskači proti S. N. P. Jednoti. Če čita- te "Proletarca", bi morali vede- ti, da se ta zavzema le za poštene stvari, ki so na solidni podlagi in priporočljive. Vedeti bi morali, da se "Proletarce" zavzema za ekzistujočo S. N. P. Jednoto, ki ima blizo 100 društev okrog sebe in je varno podjetje v zadevi za- varovanja. Tista Zveza ima pa le par društev in je sad nekaterih hujskačev proti SNP in ni inkor- porirana! Za take ljudi pa Prole- tarce ne bo delal reklame. Poš- ljite toraj kaj drugega. Pozdrav!

Listu v podporo.

Frank Šavs, Oregon City, Ore.: \$1.50.

PROLETAREC
LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.
IZHAJA VSAKI TOREK.
Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.
Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Opisati po dostavi. Pri spremembah izdatka
je potreba novega naročila tudi STARI NASLOV.

PROLETARIAN
Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.
JOHN GRILEC, President;
JOHN PETRICH, Secretary;
ANTON PRIBERN, Treasurer.
SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries
\$2 a year, \$1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

DOPISI.

Cleveland, 2.—19. '09.
Slavno uredništvo "Proletarca"!
Prosim sprejmite naslednje vr-
stice v Vaš cenjeni list:

V predzadnji št. "Glas dolarja"
me je malovredni Konda na nes-
ramen način napadel. To človeče
se mi ne zdi vredno, da bi mu na
te njegove bedarije tudi le besedi-
co odgovoril. Zato raj se obrnem
na Vaš list in podam tukaj stvar-
no pojasnilo v tej zadevi.

Kakor znano, prišel sem vsled
nepoštenosti Antona Benedika v
velike stitnosti. Znano je pa tudi,
da jaz nisem pri tem ničesar za-
krivil, ker ni niti ene stranke,
kteraj bi zamogla trditi, da sem
jaz kedaj kakšen denar sprejel.
Moje delo in delo Benedika je bi-
lo popolnoma ločeno; jaz sem imel
zastopanje strank v notarskih
zadevah in pri sodnji. Benedik
pa je imel opravila v pisarni, po-
šiljanje denarja in prodajo paro-
brodskih listov. To ve tukaj vsak
otrok in nikomu ne pride na mi-
sel, da bi meni kaj očitati.

Tudi Benediku se še ne more
očitati poverjenosti, ker do se-
daj še sploh ni znano, če in ko-
liko je poveril. Benedik se mora
pred vsem zagovarjati le zaradi te-
ga, ker ni imel varščine, ktera je
predpisana v lovi postavi za iste
osebe, ktere se pečajo s pošiljan-
jem denarja in s prodajo paro-
brodskih listov.

Nadalje omenim, da moja pi-
sarna ni bila zapečatena, temveč
je vsaki dan ob navadnih urah in
tudi zvečer do 9th odprta. Dal
sem sicer prejšnji napis odstraniti,
ker po izstopu Benedika nima no-
benega pri belem dnevu.

Kar se tiče Jednotinega pre-
moženja, naj bo Konda le lepo
miren; kajti Benedik ni imel s
premoženjem Jednote in sploh z
dotičnimi opravili ničesar opravi-
ti in imam vse knjige in račune,
tikajoče se Jednote čisto ločene
od drugih opravil ter sem vse to
osebno sam oskrboval. Knjige in
računi so se tudi na moje zahte-
vanje od zastopnikov društva
"Naprej" pregledale in našle v
najlepšem redu.

Zmirno vestjo povabim tudi
Kondo in njegove pristaje, da se o
tem prepričajo, ker ja drugi nih-
če ni zmožen takega dela.

Kar se končno tiče trditve, da
sem policajem ušel, je to grda laž,
ktere je zmožen le Konda! Mogo-
če je, da se je Konda še sanja-
lo, kako se mu je nekdaj godilo,
ko je zbežal iz Chicago pred po-
licaji in se zatekel k meni. Meni
se to še ni zgodilo in se mi tu-
di ne bo, ker nimam nič slabega
na vesti.

Toliko Konda in njegovim pri-
stajem v pojasnilo.

Kondatove bedarije v pred zad-
nji števec "Glas dolarja" pa tudi
kažejo, da piska Konda že iz zad-
nje piščalke in da mu že primanj-
kuje sape, ker bi me drugače ne
mogel na tak nesramen način na-
pasti. Vsak pošten človek se mo-
ra nad takimi lažmi zgražati in
mu zaklicati: "Konda, Konda,
bil si še sojen in obsojen, kmalo
bode prišel čas, ko se boš moral
sopet skrivati pred policaji in če
se zatečeš zopet k meni, imel boš
priliko in časa dovolj pregledo-
vati knjige in račune S. N. P. J.
To bo za te najhujša kazen, ker se
Ti bodo cedile sline po lepem pre-
moženju, kterega še danes pose-
duje naša Krasna Jednota.

Toraj M. V. Konda, na svide-
nje v Clevelandu, pa ne pozabi

prinesti seboj beraške torbe in pi-
skra za solze!
Frank Korče,
javni notar in blagajnik S.N.P.J.
Op. ured.: Dopis priobčujemo
tako, kakor nam je bil poslan, v
nespremenjeni obliki.

Chicago, Ill., 14. februarja '09.
Cenjeni urednik "Proletarca":

Kar v številki z dne 12. febru-
arja poroča "Glas Svobode" po
ovinkih, da je glavni blagajnik S.
N. P. J. br. Frank Korče vsled
poverjenosti, kterega je izvršil
G. A. Benedik baje na premože-
nju Korčeta ob \$400 Jednotinega
denarja, pozivljamo urednika GL.
Sv. da zapiše brez opazk, zavi-
janj, jasno in določno, da je Jed-
nota v resnici oškodovana za \$400
da je G. Frank Korče prekratek
za omenjeno svoto denarja.

Ako uredništvo GL. Sv. noče te-
ga izvršiti, potem smatramo vse
članke dne 12. feb. t. l. v GL. Sv.
v ti zadevi neresničnim, ki imajo
drugega namena kot omajati zau-
nanje članov v glavni odbor S. N.
P. J.

Sklenjeno na seji dr. Slavija
št. 1. 14. februarja 1909, da se do-
pošlje ta sklep "Glasu", "Pro-
letarcu" in "Glas Svobode".
M. Skočir, tajnik.

Oregon City, Ore.

Naša nova domovina, Amerika,
v marsičem nadkriljuje staro za-
spano Evropo in druge dela sveta.

Pri nas imamo najbolj razvito
trgovino in industrijo, največ in
največjih milijonarjev, najbolj
prefrigate tatove, najbolj lažnje-
ve časnike, največje število
brezposelnih — gladnih in obupa-
nih delavcev. Oziroma se kamor
hočemo po ti deželi, povsod vidi-
mo cele procesije razočaranih de-
lavcev, ki zahtevajo dela in je-
la. Mnogo se jih vsak dan pro-
stovoljno javi policiji, da bi sme-
li vsaj čez noč biti v mestni ječi
in si nekoliko ogreti premrle ude,
in še tem se po večini zgodi, da
jih ne marajo, ker so že ječe pre-
napolnjene.

Mesece in mesece je že minulo,
odkar je večina delavcev oddala
svoje dragocene glasove, v prilog
starim strankam seveda, z zaupa-
njem napravn njihovim trditvam,
da bo brezposelnost po volitvah
tako minila, denar pa, da bo v
podobi zlatega dežja, kar kapljal
v žepe navčnih volilcev. Danes so
vsi ti prevarjeni delavci presene-
čeni, ker vidijo, da so jih kapi-
talistični in politični kramarji
vlekli za nos.

Res se je en par dni po volitvah
mnogo pisalo, da je prosperiteta
že tukaj, da se bo odslej delalo
po tovarnah in rudnikih in da
bo "ronalo" noč in dan. Vzle-
temu pa to ni bilo drugzega, kot u-
metno uprizorjena reklama, izva-
biti čim več delavcev preko Ocea-
na in omajati delavske organi-
zacije.

Naravno je, da so taki novodo-
šleci delodajalcem vedno po go-
du; kajti čimvečja je industrija,
na rezervna delavska armada, tim
lažji je pritisk na znižanje plače
na delavskem trgu.

Zakaj je tolika ta mizerija v
tej bogati ljudovladi, saj ni bilo
potresa, suše ali vojne, da bi ljud-
stvo ne imelo kaj jesti, zakaj se
delavci čez isto sedaj pritožnje-
jo za kar so prej glasovali?

Večina delavcev je danes še
brez vsake samostojnosti in ener-
gije, vladajoči sloji to tudi dobro
vedo in prav zato jih tako pri-
dno izrabljajo. Ako bi vsi delav-
ci prišli enkrat do zaključka, da
so sedanje modne krize reden po-
jav veleindustrije za profit, da je
to kronična bolezen, ktero ni mo-
goče ozdraviti pod tem sistemom,
tedaj bi videli, da jih farbarjo de-
mokratije in republikanci, ki niso
proti temu sistemu, ampak za
menjavo oseb. Gotovo je, da bi
potem tudi več ne glasovali zanje.

Če si pa ljudstvo neče pomagati,
naj pa le strada; doživeli bo-
mo še hujšo brezposelnost kot
vlada sedaj, ker to je v zvezi, z
veleindustrijo sedanjega časa. Za
kaj pa današnjih kriz niso pozna-
li v starem in srednjem veku. In
vendar je v 20. stoletju mnogo de-
lavcev, ki bi bolje živeli v dobi
osebne sužnosti, kot pa v današnji
moderni, ker prve je moral go-
spodar hraniti in oblačiti.

Toda za obupati ni!
Tudi med nami se svita. Mlada
soc. stranka krepko orje naprej,
njene vrste se množijo z vsakim
dnevom. In tako bo prišel čas, ko
bode žavedno delavstvo potisnilo
sedanji barbarski red daleč na-

zaj v nizine iz kterih se ne povr-
ne več.

"Kapitalist si sam žaga vejo,
na kateri sedi" — je rekel Karl
Marks.

In to je resnica. Majhne kapi-
taliste požirajo veliki, velike pa
še večje, kterim pravimo trustje
ali monopoli. Rezultat tega pa je,
da je na eni strani vedno manj ti-
stih, v kterih se osredotočuje bo-
gastvo, med tem ko je na drugi
strani čimdalje več neposredno-
gostvo, kojih življenje je od-
visno od peščice kapitalistov.

Danes se producira brez smisla,
brez meje, in naravno je, da ni no-
benega ravnotežja med producen-
ti in konsument. Najboljši od-
jemalci so delavci. Ti pa ne mo-
rejo kupiti toliko, da bi nasta-
lo ravnotežje, ker jim kapitalisti
dajo le toliko, da kupijo najpotre-
bnejše za življenje. Tisti, ki so
bogastvo nakupili ga ne smejo
rabiti, tisti pa, ki ga imajo, ga pa
ne morejo vsega porabiti, ker ga
je preveč.

Izdelkov na svetovnem trgu je
vedno več. Pred časom so imeli
kapitalisti dobre odjemalce pri tu-
jih, še na nizko stoječih narodih.
Danes pa že skoraj ni kraja, kjer
bi kapital ne imel svojih industri-
jelnih sredstev, s kterimi izdelu-
jejo več kot je potrebno in spet
iščejo trgov. Zato bo pa izvoz v
inozemstvo vedno slabši, vsled
česar ne bo le kriz, marveč pravi
gospodarski polom pred vrati-
mi.

Colorado City, Colo. 2.-16. '09.
Pregovor pravi: "kdor mnogo
govori, ta mnogo ve ali pa mnogo
laže."

Republikanci so kričali: Tafta
volite, on bo zavlil krizi vrat, ka-
kor mama goski, prosperiteto bo
zvalil nazaj v deželo, kot pastirji
svoje čredo. "Free Silver" — so
kričali demokratje. Volitve so
končane; predsednika imamo, in
imamo tudi še krizo; mesto sre-
bra pa imamo "free cigarettes
paper."

Tukaj v Colorado City delamo,
kar nas je Kranjcev in Slovakov
v šmelah. Delo je stalno, kdor
ga ima in tako trdo je, da so vsi
lasje mokri, dočim vlada zunaj
izreden mráz.

Nekteri po teh šmelah, so po-
stali že grhavi od dela, torej so
imeli preveč stalnega dela. Boje
se pa vzeti dopust, ker bi zgubi-
li delo. To naj o tem zadržuje,
ker sicer bi mogoče kdo rekel, da
lažem. Pred kratkem sem čital v
nekem listu, da se nakaj neke
Marija Sladič rodila Slovenka,
kteri je umrla mož, ki ji je ostavil
3 mladoletne otroke in bebo.

Obrnila se je na neko družbo
Sv. Rafaela, ki se baje nahaja v
New Yorku, da bi ji pomagali na-
zaj v stari kraj.

To je pa gotovo glas vpijočega
v puščavi, kajti revica ne ve, da
družbe, ki se nazivljejo svete gla-
dajo le na prispevke — ne pa za
izdatke. Jaz bi ženi svetoval naj
pošlje raje svoje ime "Proletar-
cu", kajti prepričan sem, da bi se
pri socialistih prej kaj nabralo,
kot pri svetih.

Vse tiste družbe, ki so jim na
čelu kakšni prečastiti Revi skrbje
pred vsem le za lastno bisago in
je najbolje da se jih "pusti v mi-
ru."

Karl Batista.

Chicago, Ill., v febr. 1909.
Cenjeno uredništvo!

Prosim dajte malce prostora v
našem delavskem listu "Proletar-
cu". Povedati hočem tudi jaz —
in to enkrat za vselej, da lažnje-
ve "Vionda" neče drugzega s svo-
jim zabavljanjem v Glasu Dolarja
kot zvrzati nezaupnost v odbor
S. N. P. J. in prirabiti člane v
neko dvomljivo Zvezo tukaj v
Chicago. Ta zveza namreč sestoji
iz zlinde, t. j. izključnih članov
raznih Jednot. Ker jih pa v Chi-
cago nihče ne pogleda, niti jih ni-
ma k merki, mislijo loviti rojake
zunaj, koder jih rojaki ne pozna-
jo. Tako lopovstvo mi dobro po-
znamo, zato pa svarimo rojake,
naj bodo previdni in naj nikar
ne gredo na limance izkorišče-
valcem.

S. N. P. J. se jih je ravno pravo-
časno znebila, zdaj hočejo pa
drugod izkoriščati.

Ta lažnjivec Konda piše, da od-
bor SNPJ. po nepotrebnem tiso-
čake zapravlja. Ti grdi nesram-
než! Kdaj je odbor po nepotrebnem
nam zapravil kak cent?
Sebe pogledj, sebe! Pred svojim
pragom pometi tisti kup gnoja,
ki si ga nakladal, potem pojdi
drugam. V tistem kupu boš našel
še tisto brec, ki si jo dobil od

SNPJ. Vse tvoje zasluge pač dru-
zega niso vredne kot preziranje
in pa krepke brec. — Fej!

Kakor izgleda ne bo Konda ta-
ko dolgo odnehal, dokler ga ne
ujamejo šintarji in vtaknejo, ka-
mor spada. — Opozarjam vse čla-
ne SNPJ. naj se pazijo lažnjivega
kljueca Glas Dolarja v Chicago.
M. Zupan, član SNPJ.

Marysville, Ill., febr. 15. 1909.
Cenjeni sodr. urednik!

Prosim priobčite v našem "Pro-
letarcu" sledeče vrstice:

V tem kraju nas je le malo šte-
vilo Slovencev in zato ni tu no-
benega slovenskega društva. Pa
tudi drugače je ta kraj malo znan
Slovencem. Tudi jaz sem se le po
naključju s trebuhom za kruhom
vstavil tukaj.

Glede dela tukaj ni kdove kaj
in zato odsvetujem hoditi komu
semkaj. Dela se slabo. Prva dva
tedna po novem letu smo delali
vsak dan in že smo mislili, da bo
šlo tako naprej skozi celo zimo.
Toda prišlo je drugače. Delavci
smo obračali, kapitalisti so pa o-
brnili. Začeli so se po trije praz-
niki v delavnih in zaslužimo ko-
maj toliko, da se preživimo. Vseled
tolikih praznikov imamo torej ča-
sa dovolj premišljevali o dobro-
tah, ki nam jih je podelil ameri-
kanski bog v pretečenem letu.
Kakor sedaj kaže, tudi v letoš-
njem letu ne bo drugače — in še
dolgo ne, če se bomo pustili vodi-
ti od nikdar sitih kap. trebuha-
rjev Taftovega kalibra — mesto,
da bi se zavedali svojega delav-
skega razreda in se pridružili k
socialistični stranki, ktera edi-
na je delavska stranka, ki se po-
tegnje za njih interese po vsem
svetu.

Josip Makane.

Slovensko-angleška slovnica,
slov. ang. tolmač in angl. slovar
za samo \$1. — pri V. J. Kubelka,
9 Albany St., New York, N. Y.

To vam najboljšje in najhitreje
prekriži

Rabite premog?

Rabite drva?

Ali se selite?

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Og'asite se pri njem.
Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnice.

Frank Udovič,
EKSPRESMAN
539 W. 18th street
CHICAGO, ILL.

Splošna prodaja!

Ta mesec si prihranite 25%
na čevljih in robarjih pri

KAPPERS,

velika trgovina za obučo
West 18th St., cor. Wood St.
CHICAGO, ILL.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE
ŽIL.)

Ozdravim vsega, kdor trpi na Varicoeli, Stricturi. Dalje
ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, voden-
ico in boleznit tličočih se možkih.
Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote
zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, po-
kazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov
brezuspšno, da posedajem le jaz edino sredstvo, s kterim
zdravim vspešno.
Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati — le za vspešno.
Ozdravim pozitivno želočne bolezni, pljučna, na jetrih
in ledviah ne glede kako stara je bolezen.
Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje
in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. — Močni tok in
druge bolezni. Preišče in svetuje zastonj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

Vedno pri rokah.

Zdravnik je mogoče daleč od
Vas, toda ako imate doma
staro in vredno nemško do-
mače zdravilo

Dr. RICHTERJEV

Sidro Pain Expeller,

zamorete se vedno boriti tudi proti
hudim napadom reumatizma, neu-
ralgije, prehlajenja, boleznih v prsih
in hrbtu. Ono ima 35letni
rekord svojega uspeha.
Brez varnostne znamke
"sidro" ni pravo.
25 in 50 centov.

F. AD. RICHTER & Co.

215 Pearl St. New York.

Nemorem zapisati številke, ki
mi je prišla v roke new yorskoga
dnevnik, v kterem je bilo zapisa-
no, da so delavci sami krivi, če
nimajo svojih zastopnikov v po-
stavodajah "Glas Naroda" — je tu-
kaj zopet enkrat samega sebe treš-
čnil po zobeh. — Ali ni bil ravno
"Glas Naroda" tisti prijatelj de-
lavcev, ki je agital za debelega
kapitalističnega Tafta. Socialisti
so bili za delavsko stranko, zato
so opravičeni kritizirati. Delavski
list Frank Sakserja je bil pa za
kapitalističnega kandidata.

Če ste res tako dobri prijatelji
delavcev, kakršne se kaže, za-
kaj pa to niste povedali pred vo-
litvami, takrat, ko je bil zato
čas?! Seveda. Vi takrat niste po-
znali delavcev, takrat je govoril
denar. Slovenske delavce ste pro-
dajali kapitalistom.

Slovenski delavci v Ameriki!
Zapomnite si ta list in pazite, ka-
ko vas vleče za nos, kadar poje v
lepodonečih frazah.

Delavci! naročajte se na Pro-
letarca, kteri edini list v sloven-
skem jeziku tiskani, nas ni zapu-
stil v času volitve, ampak se od
začetka do danes boril z nami.

Oklenimo se lista, ki je naš
zvest zaščitnik in vodja našega
prekornostnega boja, zavrzimo pa
vse, kar izdaja naše interese v
naročje kapitalizmu. Če bodo vsi
sodrugji dobro agitirali za list,
potem upam, da bo družba začela
izdajati Proletarca dvakrat na
teden.

Josip Makane.

Slovensko-angleška slovnica,
slov. ang. tolmač in angl. slovar
za samo \$1. — pri V. J. Kubelka,
9 Albany St., New York, N. Y.

To vam najboljšje in najhitreje
prekriži

Rabite premog?

Rabite drva?

Ali se selite?

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Og'asite se pri njem.
Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnice.

Frank Udovič,
EKSPRESMAN
539 W. 18th street
CHICAGO, ILL.

Splošna prodaja!

Ta mesec si prihranite 25%
na čevljih in robarjih pri

KAPPERS,

velika trgovina za obučo
West 18th St., cor. Wood St.
CHICAGO, ILL.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE
ŽIL.)

Ozdravim vsega, kdor trpi na Varicoeli, Stricturi. Dalje
ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, voden-
ico in boleznit tličočih se možkih.
Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote
zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, po-
kazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov
brezuspšno, da posedajem le jaz edino sredstvo, s kterim
zdravim vspešno.
Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati — le za vspešno.
Ozdravim pozitivno želočne bolezni, pljučna, na jetrih
in ledviah ne glede kako stara je bolezen.
Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje
in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. — Močni tok in
druge bolezni. Preišče in svetuje zastonj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

Vedno pri rokah.

Zdravnik je mogoče daleč od
Vas, toda ako imate doma
staro in vredno nemško do-
mače zdravilo

Dr. RICHTERJEV

Sidro Pain Expeller,

zamorete se vedno boriti tudi proti
hudim napadom reumatizma, neu-
ralgije, prehlajenja, boleznih v prsih
in hrbtu. Ono ima 35letni
rekord svojega uspeha.
Brez varnostne znamke
"sidro" ni pravo.
25 in 50 centov.

F. AD. RICHTER & Co.

215 Pearl St. New York.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni
in ranocelnik.
Izdravniška preiskava brezplačno —
čati je le z davila, 647 in 649 Blue Island
Ave., Chicago. Za dne urni: Od 1 do
popel. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chica-
go živeli bolniki naj pišejo slovenski.

Vac. Tourek

izdelovalec finih
Havana cigar.

Prodaja cigare na škati. Naroči-
se izvršujejo točno.

1210 So. Albany Av., Chicago

Aka hočeš dobro naravno vino pi-
oglas se pri

JOS. BERNARD-

620 Blue Island Avenue
Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kaliforni-
ska in importirana vina.

I. STRAUB

URAR

336 W. 18th St., Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, pre-
nov in drugih dragotin. Izvršuje vsa-
kovrstna popravila v tej stroki v
zelo nizki ceni.
Obiščite ga!

Frank

Kvasničk

Trgovina z železnino, raznim orodje-
in pohištvo. Popravila peči.
643-645 W. 18th St.
Chicago, Ill.

Najbolje in naj-
neje obuvalo kupi
pri

John Klotz

631 Blue Island Ave.
CHICAGO.

Sprejema tudi
pravila.

NOVA

SLOVENSKA GOSTILN

pri **FRANC CECHU.**

JUNGLE

Angleški pisatelj Upton Sinclair Z avtorjevim dovoljenjem prevaja Ivan Kaker.

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.) (Nadaljevanje.)

Le kar z mano pojdi, brate; napravila si bova lepo svetlo in pila bova sekt in vse narobe obrnila — da bo veselje! Doma smeni delati, kar hočem, mi je stari sam rekel. Res, to je rekel. Trara! Trara!”

Šla sta roko v roki po cesti; mladi gospod je čisto omamljenega Jurgisa vlekel kar sabo. Jurgis je preudarjal, kaj bi storil; vedel je, da se ne moreta pokazati v obljubljeni ulici, ne da bi vzbujala ná-se pozornost in ne da bi ju policija ustavila. Le ker je snežilo, se tisti maloštevilni ljudje, ki sta jih srečala, niso menili za čudno dvojico.

Jurgis je vsled tega nenadoma obstal. “Ali je še daleč?” uprašal. “Ne več,” odvrne oni. “Toda ti si menda utrujen. Na, pa se raje le peljiva, kaj misliš? Dobro! Pokličí kočijaža.”

In potem se je mladenič z eno roko Jurgisa trdo oprijel, z drugo pa je posegel v žep. “Pokličí, prijatelj, in jaz bom plačal,” je rekel. “Kaj misliš?”

Pri tem je izvlekel cel zavitek bankovcev iz žepa. Bilo je toliko denarja, kakor ga še Jurgis nikdar v svojem življenju ni videl, in oči so se mu izbulile samega začudenja.

“Ti se čudiš, da je dosti, kaj?” reče Master Freddie, brskajoč po kupčku. “Prava reč to, — sami majhni papirji! Dalje ko en teden ne zadostuje več, — na mojo častno besedo! In ne centa več do prvega — h’k — je rekel stari — h’k — nobenega centa, ti pravim! Naravnost zblaznieti mi je! Sem brzojavil danes jutraj starem — zato moram hitro domov. “Umiram lakote”, — sem brzojavil, — “reši čast družine in pošlji kruha. Glad me bo gnil še tako daleč, da pridem za tabo — Freddie.” To sem mu pisal, resnično! In res bom učinil, — šolo bom pustil, če mi ne pošlje.”

Tako je mladi človek nadaljeval; brbral je venomer, dočim se je Jurgis samega razburjenja ves tresel. Lahko bi mu ugrabil sedaj ves denar in izginil v temi, predno bi se oni še prav zavedel. Najli to stori? Pa Jurgis še nikdar v svojem življenju ni izvršil zločinov, in zdaj je odlašal trenotek predolgo. Freddie je vzel iz zavitka en bankovec in ostalo spet stlačil v hlače.

“Tu, stari dečko, vzemi ga,” je rekel in mu ga pomolil nasproti. Stala sta pred neko gostilno, in pri razsvetljenem oknu je Jurgis videl, da je bil stotak!

“Le vzemi ‘a,’ je ponovil oni. “Plačaj kočijaža, drobiž pa obdrži; — jaz — h’k — se na računstvo ne razumem! Stari tudi tako pravi, — in stari ve — ta razume svojo stvar, mi, smeš verjeti! “All-right, oče,” mu pravim, “ti skrbis za predstavo, jaz pa pobrem vstopnino!” In naročil je teti Polly, naj na-me pazi — h’k — in zdaj je teta Polly v bolnišnici in ima dvojčke, in jaz uganjam burke po vsem mestu. Ola, vi tam! He! Pokličí ga vendar!”

Vozila je mimo kočija, in Jurgis je skočil pred njo in poklical, na kar je zavozila k trotoarju. Master Freddie je le s težavo splezal notri in Jurgis mu je ravnokar hotel slediti, kar se kočijaž zadere: “Vi, z Vami ven!”

Jurgis je omahoval in hotel pozivu ravno ustreči, pa njegov tovariš je zakričal nad kočijažem ogorčeno: “Kaj pa hočete? Ali vam ni kaj prav, vi?”

Kočijaž je umolknil, in Jurgis je vstopil. Freddie je povedal svojo številko na Lake Shore Drive, in kočija je oddrdala. Mladenič se je sklonil nazaj in se stisnil k Jurgisu ter zadovoljno pred se nekaj mrmral; po preteku pol minute ga je objel trden spanec. Jurgis se je tresel od razburjenosti in premišljeval, ali se vendar more še polastiti bankovcev. A manjkalo mu je poguma, da bi preiskal tovariš žepa, in razvnetega ga je najbrž opazoval tudi kočijaž. Saj stotak je imel, in s tem se je moral zadovoljiti.

Po kake pol ure vožnje se je kočija ustavila. Dospeli so na obrežje jezera, in ledena sapa je pihala od zamrznjene jezerske gladine. “Tukaj smo,” je zaklical kočijaž, in Jurgis je zbudil tovariša.

Master Freddie je planil pokonci.

“Hello!” pravi, “kje pa smo? Kaj se je pripetilo? Hej, kdo pa ste vi? O, da, že vem. Skoro bi pozabil, bratec! Ali smo že doma? Pogledimo! Brrr — ali je mrzlo! Da, pojdi z mano — doma smo — naj bo tudi — h’k — še tako priprosto!”

Velikanska palača iz granita se je dvigala pred njima; stala je daleč od ceste nazaj pomaknjena in zavzemala celi blok. Pri svitu svetilnic ob vhodu je Jurgis zapazil na zgradbi stolpe in kronišče, kakor jih ima kak ponosen fevdalen grad iz viteških časov. Domneval je, da se je moral mladenič najbrž zmotiti — bilo mu nerazumljivo, da bi samo ena družina stanovala v hiši, enaki hotelu ali cerkvi. Toda sledil mu je molčeče, in stopala sta roko v roki po velikih, širokih stopnicah navzgor.

“Tu nekje mora biti električen gumb, prijatelj,” je rekel Master Freddie. “Drži me trdno za roko, da ga poiščem. Mir — čakaj malo — aha, ga že imam. Rešena!”

Pozvonil je, in za nekaj trenutkov so se odprla vežna vrata. Mož v višnji livreji jih je držal odprte in zrl naravnost kakor nemi kip.

Blešč jima je nekaj časa jemal vid. Potem je potegnil mladenič Jurgisa za sabo; vstopila sta, in višnji avtomat je zaprl vrata za njima. Jurgisu je srce močno tolklo. Bila je velika smelost. Ni slutil, v kako čudno, nenavadno hišo si je upal. Jonas gotovo ni bil nič bolj razburjen, ko ga je požrla morska riba.

Prostor, kjer sta stala, je bil slabo razsvetljen; vendar pa je videl pred sabo velikansko dvorano, koje stebri so se zgornj izgubljali v temi, na nasprotnem koncu pa so se dvigale mogočne stopnice. Tla iz mramornatega mozaika so se svetila ko luč, in na stenah so se vrstile nenavadne sohe in čudovito lepe slike v krasnih, raznobojnih okvirjih.

Mož v livreji se je približal. Master Freddie je vzel raz glave klubuk in mu ga dal; potem je spustil Jurgisovo roko in skušal zlesti iz površnika. Po dolgoletnem trudu se mu je s pomočjo služabnika posrečilo. Med tem je prišel drug mož, velika, postavna oseba z neizrekljivo svečanim obrazom. Nameril je korake naravnost proti Jurgisu, ki se je s strahom umaknil nazaj. Zgrabil ga je meni nič tebi nič za roko in ga vlekel k vratom. Nenadoma pa je zadonel glas Freddiejev: “Hamilton, to je moj prijatelj in ostane pri meni.”

Mož obstane in spusti Jurgisovo roko. “Le pojdi sem, brate,” reče Freddie, in Jurgis je ubogal.

“Master Frederick!” zakliče služabnik.

“Skrbite, da bo plačan kočijaž,” mu odreže Freddie besedo, in se oklene Jurgisa. Jurgis bi skoro izbleknil: “Jaz imam denar za to,” a pojedel je besede v zadnjem trenutku. Veliki mož v uniformi je drugemu služabniku pomignil, in ta je odšel ven, dočim je sam šel za mladim gospodom in Jurgisom.

Šli so skozi velikansko dvorano in se obrnili potem na levo. Dvojna ogromna vrata so stala pred njimi.

“Hamilton,” reče Master Freddie.

“Sir?” odvrne oni.

“Kaj je z vratmi v jedilnici?”

“Nič, Sir.”

“Zakaj jih ne odprete?”

(Dalje prihodnjič.)

O ZBORU

jugosl. soc. dem. stranke v hotelu pri Maliču v Ljubljani, posnemano iz “Rdečega Praporja” sledeče:

“V nedeljo dne 31. jan. dopoldne se je zbral v salonu hotela pri Maliču v Ljubljani sedmi redni zbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke. Delegatje so prišli skoraj iz vseh jugoslovanskih krajev Avstrije in že na prvi pogled se izraža napredek stranke v tem, da je zastopana cela vrsta organizacij, katerih še ni bilo ob času zadnjega zbora.

Izmed zunanjih gostov vidimo na zboru poslanca Muchitscha, ki zastopa klub socialno-demokratskih poslancev ter štajersko deželno organizacijo. Iz Zagreba je navzo sodrug Evgen Demetrovič, ki zastopa hrvatsko-socialno-demokratsko stranko. Češka stranka je določila delegata, ki pa vsled nujnega zadržka v zadnjem trenutku ni mogel odpotovati. Od italijanske stranke je delegiran poslanec sodrug Oliva, ki ob otvoritvi še ni navzoč.

Dvorana je enostavno, a ukusno dekorirana.

Zborovanje otvori v imenu izvrševalnega odbora sodrug Etbin Kristan, ki pozdravi VII. zbor jugoslovanske soc. dem. stranke v slovenskem, z ozirom na sodr. Muchitscha v nemškem, in z ozirom na Eugena Demetroviča, v hrvaškem jeziku. Pismeni pozdravi so prišli iz Češkega, Bosne in Hercegovine, iz Berlina in Dunaja. (Amerikanci so pri tej priki-žal, izostali, gotovo po pomoti.)

Dnevni red je bil sledeči:

1. Poročila, podaja tajnik sodr. Ivan Mlinar.

2. Politični položaj, poroča sodrug Etbin Kristan.

3. a) organizacija, poroča sodrug Ivan Koemur.

b) Taktika, poroča sodrug dr. Tuma.

4. Tisk, poroča sodr. Ant. Kristan.

5. Volitev izvrševalnega odbora.

6. Raznoterosti.

Predsednikom se izvoli sodruga Čobala, Tokana in Milosta; zapisničarjem sodruga Malovrha, Komarilja in Stigla.

Po pregledanju tozadevnih mandatov, poroča sodr. Mlinar ‘ajniško poročilo.

Iz njegovega poročila je razvidno, da je stranka dobro napredovala in da ima beležiti gnotne in moralne vsphe.

Nasim bojevnikom onstran Oceana želimo mnogo uspeha v boju za blagor, teptanega izkoriščenega proletariata! — Živeli!

— Ali imamo poleg lastnikov bordelov, ki tržijo z živim človeškim mesom, še kako nižjo vrsto ljudi na svetu? Da, imamo jo! Ta vrsta ljudi se imenuje revolver-žurnalisti, ki izrablja osebne zadeve svojih bližnjih in jih objavlja, da zasluži denar.

Revolver-žurnalisti hoče zaslužiti denar in zopet denar. Da doseže svoj namen mu je vsako sredstvo dobro, tudi najostudnejše. Sposoben je izvršiti vsako umazano delo, če mu le nese denar. Revolver-žurnalisti vlačí osebne zadeve na javen trg. Ako so neresnične, tedaj namiguje, pači ime. Za denar tudi zamolči stvari, ki bi imele za javnost velikansko važnost in ktere je potrebno, da se jih priobči. On zamolči korupcije, tatvino na javnem denarju; vse to pokrije s plaščem krščanske ljubezni, dasi bi moral pisati kot žasnika o tem, ker gredo take stvari celemu narodu mar.

Take nizke in podle duše, ki so za denar vsakemu na prodaj, zamorejo vspevati le radi tega, ker občinstvo še čita senzacionalne časnike. Večinoma so pa vsi kapitalistični časniki senzacijski. Le malo izjem je med njimi! Radi tega gre še pšenica in klasje za revolver-žasnika.

— Osemnajst mesecev staro dete na prodaj. Za 175 dolarjev je tvoje. Mati, ako si hoče ohraniti življenje, se mora podvreči operaciji, za katero nima denarja. Prodati hoče dete, da dobi potrebna sredstva.

Ta oglas s podobo deteta so pred nekaj dnevi prinesli meščanski listi v Clevelandu. Komentar je tu nepotreben, kajti v tem slučaju si tudi lahko revež na duhu ustvari pravo sliko.

Nova vera — novi Bog.

(MODERNO NAZIRANJE O BOGU.)

(Nadaljevanje.)

Videl je pojave velike moči, zato je v stanu reči: vsegamogočnost. Živel je, zato more reči: neumrjočnost. Ve, kaj je čas, zato pravi: večnost. S pomočjo razuma si je napravil gotove nadčutne, nadnaravne predstave, zato reče: bog. Videl je primere zločnosti, zato pravi: satan. Nekaj žarkov sreče je posijalo v temo njegovega življenjskega paradiza, zato pravi: rajska blaženost. Okusil je bedo v vseh njenih nešteti oblikah; zato pravi: pekel. Vsi ti pojmi pa eksistirajo le v človeški domišljiji; vse njene značne gradove se je moralo ometati, — kakor omečijo zidari z malto svojo zgradbo, — s pretirano, pomanjšano, sestavljeno, razdeljeno, spačeno, olepšano, zboljšano ali poveksano istinitostjo, tako da vsa ta stavba pravzaprav ni nič drugega zmešanica onega, kar človek zazna s svojimi čuti. To je približno tako, kakor če bi se (po vzoru srednje-azijskih spakodanih božanstev) hotelo leva opremiti s peruti orla, s kopiti bizama, repom konja, podtrebušno vrečo kenguruja in s truplom slona. Domišljija bi si na ta način ustvarila popolnoma nemogočo pošast, koje posamezni deli sicer obstoje, a bitje samo kot tako ne živi nekjer. Skoro z vsemi bogovi, ki jih je človek ustvaril, je ravnokar.

Iz narave ven človek ne more, še v mislih ne; nad naravo se ne more dvigniti, pod naravo ne sme pasti!

Človek je v svoji nevednosti mislil, da povzroča vse prirodne prikazni razumna nadnaravna bitja le radi njega. Glavni smoter vseh ver je bil in je še dandanašnji ta, da skušajo doseči in vzdržati s temi mogočnimi bitji prijazne odnose. Človek je padal na kolena ali iz strahu, proseč pomoči, ali pa iz hvalečnosti za vse dobre, ki jih je prejel ba-je od onih božanstev. Istotako je skušal z molitvami in prošnjami potolažiti boga, katerega je, kakor je domneval, z nečem razsrdil. Blisk in grom sta ga navdala s strahom; pred bljuvujočim ognjenikom se je zgrudil na kolena; velikanski pragozdovi, polni groznih živali, strašne kače, ki lazijo iz tajnostnih globin, neskončno morje, goreči komet, zračni prikazki, veličastni mir zvezd, in najbolj še pač vedna smrt, — vse to je človeka prepričevalo, da je igrača v rokah nevidnih zlobnih sil. Čudne in strašne bolezni, ki so ga napadale, stresajoči mraz in žgoča vročina mrzlice, zvijajoči krč, nenadni mrtvoud, temna noč s svojimi blaznimi, fantastičnimi sanjami, ki mu begajo možgane, — vse to se je dozdevalo človeku kot dokaz, da ga preganjajo in zasledujejo nešteti zlobni duhovi. Imel je povod vero-

(Dalje prih.)

KRIŽEVE TEŽAVE.

Ivan Molek.

I.

Pri umazani mizi, v začrneli in smrdljivi gostilni je dremal rojak Jože Križ.

Bil je pač rojak; toda če bi ga danes prašal sorojak, kako se počuti med rojaki, odgovoril bi gotovo: k vragu še i z rojaki!

Tako je dremal Jože Križ, pravzaprav dremal ni, zapiral je leno oči in jih zopet odpiral in poškilil tja proti mali, oguljeni in od pi-jač in pljunkov onesnaženi bari, za katero je zdehal gostilničar, čakajoč na pozne goste.

Pozno je bilo res, že blizo polnoči. In dolgočasno, žalostno je o polnoči v gostilni, posebno na delavnik — in brez centa v žepu!

“Ampak domov še ne grem,” mislil si je Križ. Grdo je res tako le posedati v tem smetju in čakati, da mu reče gostilničar: Prijatelj, čas je zapreti vrata.

Toda čakalo se bo. Čim dalj je človek z doma, tem bolje je. Kaj pa je pravzaprav doma? V kotu sedi žena in joče in z njo vred evili troje malih razeapančkov. Pa naj joče; naj evilijo! To je že stara pesem. Če bi jo omenil komu, kdor bi ga poslušal, nasmejaj bi se dotičnik in mu rekel: Brate, na različnih krajih je nočoj na tisoče takih koncertov; na tisoče ... Poslušaj jih lahko, brez da bi plačal vstopnino. Stara je ta pesem, tako stara kot pesem o brezposelnosti. Naj pove komu, da nima dela, da je reven. Kdo se naj čudi? — Bedak, ali ne vidiš, da tudi mi štapamo? Počemu nam razlagaš to, kar sami dobro znamo! Molči in — trpi! To je naša pravica.

Počemu torej hoditi domov in poslušati hrupav koncert? Naj joče; naj evilijo! — Človeka boli-jo ušesa, pri sreč ga nekaj reže in razleteti se mu hoče glava ... Trpljenje je trpljenje — pa naj bo doma ali v smrdljivi gostilni. Razlika je le ta, da v gostilni se trpi mirno, čeprav smrdi. In navsezadnje: gostilna je tudi naš dom. Povsod je dom: gostilna, beznica, podzemeljska luknja in cesta. Res je tista luknja, kjer ima Križ zmetano svojo sirotijo, in kjer se nočoj — in po navadi zmerom — joče žena in evili troje lačnih kljunov, res je tista luk-

nja bila doslej nekaj “dom”, ampak ne more biti več.

Križ se je zdramil. Potipal je desno stran suknje. Ravno v temle žepu ima nekako listino od hišnega gospodarja, in ta listina govori črno na belu, da mora v petih dneh plačati rent, drugače zmečejo vso njegovo sirotijo na obeštne hodnik. — Naj zmečejo! Naj porinejo na hodnik ali pa na cesto, pravilno je vseeno. Zima je; mraz je res, ampak gospodar ni pisal, da mora plačati rent šele tedaj ko bo toplo ... Prosil bi ga, lepo bi prosil gospodarja, še pokleknil bi predenj in mu pokazal troje mršavih obrazkov, da bi čakal — pa kaj bi se smisel? Gospodarji so gospodarji: vsi jednaki! Eden ga požene iz tvornice; drugi mu odpove vsakdanji živež; in tretji ga brene iz hiše na cesto. Pa si pomagaj! Prosi, poklekaj, plakaj, kolni ali pa kupi avtomobil, revež: eno in isto.

Jože Križ je dremal in mislil. Teško je misliti človeku, ki ima v žepu pisano naznanilo, da mora v petih dneh izpod strehe na cesto. Ni bila sicer prijazna tista luknja, ampak za silo je bila. Kot je bil, kamor se je skril pred pošastnim svetom, ki ga je po vsi krivici zavrgel. In žena ni toliko jokala in otroci niso evilili za njó. Zdaj mu pa ni več obstati med njimi ...

Zlovoljen je šel Križ po ulici in prvemu znanecu, ki ga je srečal, je brklo potožil o svoji novi nezgodi. Znanec ga je mirno poslušal, tako mirno, kakor da mu Križ pripoveduje o californskih cowbojih, katerih ni še nikoli videl. Zmignil je z ramami in ga mirno vprašal:

“Križ, imaš cigareto?”

Zapeklo ga je v srce. Poseže v žep in mu da škatico s tobakom za svaikanje.

“Viš,” — pravi znanec — “ti imaš vsaj tobak, jaz pa še tega nimam. Čemu mi tožiš svojo revščino?”

“Kaj! — To je zadnja mrvica! Jutri moram tudi jaz prositi tobaka, kruha in prenočišča. Veš, nesodobno je to od tebe!”

“Nesodobno ali spodobno — to je vseeno. Tudi jaz sem že prosil kruha in tobaka, soal sem pa pod železniškim mostom. Ne vem, zakaj tarnaš. Križ! Ljudje, ki nas mečejo križem semitja, so si jed-

naki, kakor bi jih sklesal iz železa; nega kamna; lahko da ima ta k nos, oni poševne oči, drugi se razklano ustnice — ampak jednaki so: srce, dušo in pamet so sklenili v blaginje. Tudi ti, ki imaš tisoče ali milione, tudi Križ, bi recimo mene vrغل na cesto, če bi ti bil slučajno dolž na rentu. Ali se nisi še naučil?”

“Kaj boš!” — vzroji Križ. “Kaj boš! Nisem mislil ravno tega; sujejo nas, res, po jednem merilu, ampak jaz nisem mislil tega. Znanec takole ali rojak lahko kaj pomagal ...”

“Pomagaj, pomagal! Pa pomagaj ti meni, če moreš!”

In znanec je izginil. Križ je tisti dan srečal še drugega in mu zaupal zgodbo o rentu.

“Nič novega, prijatelj, nič novega! Nočoj je maskaradni ples Slovanski dvorani, — greš tja!”

“Hvala lepa, brate moj! Maskaradni bal imam jaz doma, sicer tako lep ples, da bi izval solze. Godbo mi je brezplačno poskrbel hišni gospodar. Navsezadnje pa gledam maskarado v dan, tule na ulicah; takšne maskarade! Le škoda, da ne delijo nagrad. Si li slep? — Le pojdi, brate! Si sam nekaka maskara! Good bye!”

Končno je zaval Križ v gostilno. “Tam bom sedel, dremal in nekoliko pozabil dokler me ne posadjo na cesto,” sklenil je Križ. Sveda, nisi mogel kaj, in povedi je tudi saluterju svojo kratko povest.

Krčmar je zakašljajal in pljunil. “Lahko je tudi res. Malo čeno pa je, Križ, malo čudno! Dolgo, kar so mi pravili, da im denar v banki; denar pa cesta to ne gre! Glaz piva ti dam, vsemu malo žganja. Popij v božjo imenu, sedi in stori kar hočeš. Radi take malenkosti se ni obotš nobeden rojak!”

(Dalje prih.)

SODRUGI!

Vi potrebujete “Proletarec”

“Proletarec” potrebuje va

Agitirajte!!!